

Vojvođanski muzej kao matični muzej

Mila Bosić
Vojvođanski muzej
Novi Sad

U cilju unapređenja i stvaranja što povoljnijih uslova za razvoj muzejskih delatnosti na teritoriji Vojvodine i radi obavljanja stručnih poslova od zajedničkog interesa u oblasti muzeja, Zakonom o muzejima 1968. godine određeni su pojedini muzeji u SR Srbiji koji će vršiti matičnu službu, a njime je takođe naloženo da se takve službe organizuju i u pokrajinama.

Na osnovu Zakona, Skupština SAP Vojvodine je donela odluku 30. XII 1969. kojom određuje Vojvođanski muzej za matični muzej za sve muzejske predmete, osim predmeta likovnih umetnosti, za čiju je matičnost bila određena Galerija Matice srpske u Novom Sadu. Vojvođanski muzej te obaveze dobio je nekoliko godina kasnije, donošenjem novog Zakona o muzejskoj delatnosti i muzejima u Vojvodini 1974. godine.

Vojvođanski muzej je danas matični muzej za sav muzejski materijal, uključujući i predmete likovnih umetnosti, odnosno galerijski materijal u Vojvodini. Da bi Muzej mogao što uspješnije obaviti povereni mu zadatak, 1970. godine proširuje svoju delatnost i osniva Odeljenje matične službe, čiji je prevashodni zadatak organizovanje stručnog nadzora nad radom pojedinih muzeja i muzejskih zbirki, radi što pravilnije obrade, sređivanja i čuvanja prikupljenog muzejskog materijala. Već 1974. godine Zakon o muzejskoj delatnosti i muzejima propisuje poslove matičnom muzeju, odnosno matičnoj službi i to: vršenje poslova stručnog nadzora nad stručnim radom muzeja i galerija na teritoriji SAP Vojvodine i naređuje rešenjem mere za otklanjanje nedostataka u obradi i sređivanju muzejskog materijala. Pored stručnog nadzora nad radom muzeja matičnoj službi se Zakonom određuju i sledeći poslovi:

- vođenje registra muzeja i muzejskih jedinica,
- vođenje registra muzejskih fondova i muzejskih zbirki,
- vođenje registra muzejskih radnika,
- praćenje i proučavanje potreba i uslova smeštaja, rada i razvoja muzeja i muzejskih jedinica,
- praćenje i proučavanje uslova za zaštitu i javno prikazivanje i izlaganje muzejskog materijala,
- vođenje centralnog kataloga i druge dokumentacije o muzejskim fondovima, zbirkama i muzejskom materijalu,
- pružanje stručne pomoći u vršenju muzejske delatnosti,

- vođenje evidencije o muzejskom materijalu u zemlji i inostranstvu koji se odnosi na SAP Vojvodinu,
- učestvovanje u izradi i utvrđivanje programa istraživanja i presnimavanja muzejskog materijala u zemlji i inostranstvu za unapređivanje rada muzeja u SAP Vojvodini,
- organizovanje stručnog usavršavanja muzejskih radnika,
- organizovanje stručno-istraživačkog rada, unapređivanje i opšti razvoj muzeologije s odgovarajućim stručnim i naučno-istraživačkim ustanovama i institucijama.

Na osnovu zakonom propisanih poslova matičnome muzeju, za te poslove angažovana su dva radnika – arheolog i etnolog, a matičnu funkciju po potrebi obavljaju i drugi profili stručnjaka Vojvođanskog muzeja. Neki poslovi zahtevaju i timski rad stručnjaka.

Stručnjaci matične službe svake godine programiraju timski rad na izvršenju pregleda stručnog rada nad četiri muzejske ustanove i nakon izvršenog pregleda daje se izveštaj o utvrđenom stanju pregledanog muzeja ili muzejske jedinice i, u slučaju potrebe, nalažu se mere za poboljšavanje stručnog rada i otklanjanje nedostataka u radu muzeja, a što se naročito odnosi na čuvanje i stručnu obradu muzealija. Taj poduhvat prvenstveno je matična služba preduzela radi saniranja rada na muzejskoj dokumentaciji, koja prvobitno nije bila jednoobrazna, a neki je uopšte nisu imali u muzejskim ustanovama Vojvodine. Na inicijativu Matične službe Srbije postignut je dogovor o ujednačavanju muzejske dokumentacije te je na osnovu takvog dogovora izrađen prototip inventara i stručnih kartona za obradu muzealija na čitavoj teritoriji Vojvodine, odnosno SR Srbije. Izmena muzejske dokumentacije je opšte bila prihvaćena od strane Društva muzejskih radnika Vojvodine, te je na osnovu toga Komitet za obrazovanje i kulturu SAP Vojvodine doneo 1976. godine i Pravilnik o sadržini i načinu vođenja inventara muzejskog materijala, kartoteke muzejskog materijala, knjige ulaza muzejskog materijala i knjige izlaza muzejskog materijala koje su dužni da vode muzeji i muzejske jedinice na teritoriju SAP Vojvodine.

Oko uvođenja nove muzejske dokumentacije stručni radnici matične službe, kao i drugi stručnjaci matičnog muzeja veoma su se angažovali da bi se što pre uvela nova propisana jednoobrazna muzejska dokumentacija u svim muzejima i muzejskim jedinicama na teritoriju Vojvodine, te su pružali pomoć u savlađivanju teškoća, naročito u onim muzejskim ustanovama u kojima su nestručno vođene inventarske knjige, te je uvođenjem nove dokumentacije moralo doći do reinventarizacije celokupnog muzejskog fonda, a nažalost još ni danas nije završen taj posao u nekim muzejskim ustanovama.

Prema zakonskim propisima za sve muzeje, galerije i muzejske zbirke na teritoriji SAP Vojvodine koje ispunjavaju zakonske uslove izrađeni su registri, a takođe su izrađeni registri svih muzejskih zbirki, odnosno izrađeni su registri prema vrstama muzejskog materijala. Na osnovu zakonskih propisa ustrojeni su i registri za sve stručne radnike zaposlene u muzejskoj delatnosti Vojvodine, a pored toga ustrojeni su registri i za sve druge radnike zaposlene u muzeju, a što Zakon nije propisao.

Jedan od veoma značajnih poslova stručnjaka u matičnoj radnoj jedinici je i vođenje centralnog kataloga. Prema zakonskim muzejskim odredbama, sve muzejske ustanove dužne su da dostave duplikat stručnog kartona matičnom muzeju za centralni katalog. U Vojvođanski muzej do danas je pristiglo samo 25.000 stručnih kartona iz muzejskih ustanova ove pokrajine od ukupno 400.000 inventarisanih muzealija. Svi pristigli kartoni su zavedeni u inventar centralnog kataloga. Za dalji razvoj centralnog kataloga svakako treba pospešiti rad na stručnoj obradi muzejskih predmeta u muzejima Vojvodine a u vezi opšteg razvoja i pristupačnosti muzejske dokumentacije pa i samih muzealija moralo bi se što pre razmišljati o uvođenju savremenije obrade muzejskog materijala, a time i primene savremenijih informacijskih sistema.

Radi praćenja i proučavanja potreba muzeja, kao i postignutih rezultata rada u muzejskoj delatnosti Vojvodine, stručnjaci matične radne jedinice svake godine organizuju i sprovedu anketu o radu muzejsko-galerijskih ustanova u Vojvodini. Na osnovu tih podataka izrađuje se analiza postignutih rezultata u muzejskoj delatnosti i ukazuje na probleme protiv kojih se bore muzejsko-galerijske ustanove.

Prema potrebama pojedinih muzeja i muzejskih jedinica stručnjaci matične radne jedinice pružaju stručnu pomoć pojednim muzejskim ustanovama, naročito mlađem zaposlenom kadru u muzeju, ili pak organizuju pomoć potrebnih stručnjaka iz drugih muzeja.

Vojvođanski muzej, odnosno matična služba svake godine organizuje seminare za stručno usavršavanje radnika koji rade na zaštiti muzealija, na kojima učestvuju svi muzejski konzervatori. Za predavače na seminarima često su pozvani konzervatori određenih specijalnosti iz većih muzejskih centara i iz inostranstva, ili su pak pojedini konzervatori upućivani na stručno usavršavanje u druge muzejske centre ili inostranstvo. Takav vid usavršavanja nažalost od novijeg vremena izvodi se u trajanju od samo 4–5 dana, već koliko to dozvoljavaju obezbeđena finansijska sredstva.

Poslovi evidentiranja muzejskog materijala s teritorije Vojvodine a koji se nalaze u drugim muzejima van njene teritorije, kao i u inostranstvu, za sada nisu preduzimani zbog nedostatka finansijskih sredstava,

jer za takav poduhvat potreban je duži boravak u pojedinim muzejima da bi se popisao i obradio muzejski materijal. Možda uvođenjem savremenijih informativnih sredstava u muzejske delatnosti takav posao će biti znatno kraći i pristupačniji.

Pored izloženog rada u Radnoj jedinici Odeljenje matične službe Vojvođanskog muzeja stručnjaci se bave i naučno-istraživačkim radom i članovi su Naučne jedinice Muzeja. Učestvuju u naučnim projektima iz oblasti etnologije i arheologije i kao rezultat objavljeno je više radova iz etnologije i arheologije te muzejskog života Vojvodine. Objavljene su i tri monografije iz etnologije i jedna iz arheologije, izašle kao posebna izdanja Vojvođanskog muzeja.

Uz relativno kratko postojanje matične službe Vojvođanskog muzeja prikupljena je dragocena građa i dokumentacija o svim muzejima i muzejskim jedinicama te galerijama slika u SAP Vojvodini, a treba istaći i detaljne izveštaje o radu pojedinih muzejskih ustanova, kao i njihovim bogatim fondovima, a što je sve dostupno i široj stručno-naučnoj javnosti.

Primljeno: 23. 2. 1989.

SUMMARY

The Museum of Vojvodina as a Central Museum

Mila Bosić

The Museum of Vojvodina was in 1969 designated to be the central museum for all museum objects in the territory of the Autonomous Province of Vojvodina. In 1974 it was expanded to include all objects of visual arts. In order to perform the activity successfully the Museum established in 1970 a Central Services employing two curators. Their basic task was to organize professional supervision of museum activities and of collections. The Department was engaged in introducing a new unified documentation into all museums in Vojvodina. Work on this task is still in progress. The Department is in charge of the central catalogue, offering professional help to institutions and individual curators, each year organizing seminars for employees in charge of the protection of museum objects, along with other types of expert activities.